

O joj!) ker se pod židom razumeva le oni, ki živi po židovskih postavah, in te se bistveno razločujejo od katoliškega nauka. Katoliški nauk, katoliška cerkev mej svojimi otroci ne razločuje mej Grkom in židom, mej Nemcem in Slovanom in mej članom drugih narodnosti.

Ravno takó se moram čuditi zmešanim pojmom, ki so se tukaj navedli glede svete maše in židovskega velikonočnega jagnjeta. Po razpravah častitega gospoda doktorja ni maša katolikova nič družega, kakor velikonočno jagnje, katero o Veliki noči zavživajo židje. Toda gospod poslanec mora vedeti, kaj je sv. maša katoliku in da je z velikonočnim jagnjetom le v tej zvezi, ker je bila postavljena, ko so praznovalt velikonočno jagnje. Bistveno pa je vse kaj družega. Sv. maša je daritev nove zaveze, ponavljanje smrti na križu našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Ako ima mož take pojme o katoliški veri, nauku in sv. maši, potem gospôda, se ne bode čudili, ako mu odrečemo vsako sodbo o krščanski veri, cerkvenih napravah in namenih; taka sodba je sodba slepčeva o barvah.

Ravno takó je rekel gospod poslanec, da vsak poduk vzgoja in vsaka vzgoja podučuje. Tudi to ni vedno res, ker večkrat poduk ne vzgojuje, ampak pokvarja, ne blaži, ampak popačuje, in navesti bi mogel vzgledov, da mnogi stariši, ki v javnem življenji odločno drže z nasprotno stranko v zbornici, s tako imenovano nemško-liberalno, vendar žele, da se njihovi otroci ne poprimejo takih načel, katera Vi gospodje na nasprotni strani zagovarjate. Naštel bi Vam lahko, da ravno taki liberalni stariši svoje otroke pošiljajo v šole jezuitov in mnihov, in na vprašanje, zakaj to store, odgovarjajo: Mi vemo, da so tukaj najbolje preskrbljeni. (Prav res! na desnici.)

Vzgledi o šolstvu na Ogerskem ne dokazujejo tega, kar je dvorni svetovalec dr. Beer govoril, ampak predlog gospoda predlagatelja o verski šoli, ker namenoma ali ne podtikajo predlogu krivični pomen, kakor da bi hotel vse druge vere izključiti, in bi morala biti šola le za katoliške otroke in bi želeli nazaj staro konkordatsko šolo.

Dovolite mi sedaj, da se nekoliko pečam tudi z govoroma, ki sta se včeraj govorila v tej visoki zbornici.

Gospod poslanec Lippert dvoji, da katoliška Cerkev boljša svet in da ima skrivnostno sredstvo, s katerim bi mogla ustvariti zdrave gospodarske odnošaje; kajti po njegovih besedah dokazala še ni nikdar, da ima takov pripomoček. Skrivnostno sredstvo, katero ima katoliška Cerkev, so nauki Kristusovi in pripomočki Cerkve. Kar je pa krščanstvo ustvarilo v osemnajstih stoletjih svojega obstanka, na to se menda ni treba še posebej sklicevati, kajti očito leži pred nami, in oni ki prezira učinke krščanstva, navlašč zapira oči in noče videti. Vzvišenje žene, varstvo otrôk, odpravljenost suženjstva, red v družini in človeški družbi, to so neovrgljivi dokazi za odreševalni vpliv, kateri je razvijala katoliška Cerkev izza svojega obstanka.

Kar se tiče družbinskega reda, navajam mu za njegovo vravnavo po krščanskih načelih, in sicer ravno v dôbi, ki se opisuje kot najtemnejša, moža, ki bo morda tudi v njegovih očéh našel milost, ko je vendar včeraj takó proslavljal opatijskega prošta Döllingerja. Dr. Jurij Razingar, učenec in zasebni tajnik Döllingerjev poznavalec narodnega gospodarstva, kakor redko kdo, in posebno naprav za uboge, spisatelj odlikovanega dela „Cerkveno preskrbovalništvo ubogih“, izdal je narodno gospodarstvo v krščanskem duhu, in tu piše na strani 161 (čita):

„Splošnje blagostanje, in sicer ne samo kmetov in meščanov, marveč tudi kmetov in obrtnih delavcev, bilo je znak narodnega gospodarstva v drugi polovici srednjega veka. Kmet je bil bogat ter je zadostno jedel; hlapci njegovi so imeli visoke plače in dobro hrano. Rokodelec je bil imovit, delal je pridno, a ne pretirano; življenje njegovo je bilo ugodno. Pomočniki njegovi so imeli visoke plače in so bili dobro preskrbljeni, kakor nikdar prej in nikdar slej. Življenje je bilo veselo, a pošteno; radost in zadovoljnost sta vladali v vseh vrstah prebivalstva in proletarijata ni bilo. To je obrtno življenje po krščanskih načelih: Delo po božji volji in na korist skupnosti.“

Primerjajte sedaj to opisovanje in odnošaje, katere najdete danes mej delavskim prebivalstvom, potem pa sami sodite, katera dôba je bila v narodno-gospodarskem oziru boljša. Dokaze temu najdete za Nemčijo v zgodovini Jansenovi, in sicer v prvi knjigi, str. 305—315, za Anglijo v Fortescue-ju in Cobbetu, za Francijo v Dureau de Malle-ju in za Italijo v Sismondiju.

Gospod poslanec je nadalje trdil, da je prepovedala cerkev jemati obresti. Ravno kar napominani pisatelj pravi v istem delu na str. 279 (čita): „Jedna kratkovidnih zatožb je ta, ako se očita Cerkvi, da je prepredila posojevanje, kajti Cerkvi moramo biti marveč hvaležni, ker je znala ljubezen do dela, spoštovanje produktivnega dela in zaničevanje dobičkarije in oderuštva tako globoko vtisniti v нравno zavest narodovo v pravnem življenji“; kajti cerkvena načela so kristjanom veljala v kurolinškem zakonodajalstvu.

V njem se namreč oderuško izsesavanje zemljiškega dela najstrožje prepoveduje in kot kaznjiv proglašava vsak samopašni pridobitek.

(Dalje nasled.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Svečanost krševanja novega vojniškega parobroda „Franc Jožef I.“ vršila se bode v Trstu dne 18. t. m. in vabljenim gostom doposlal se je razun popisa novega parnika, spored za slavnost, iz katerega posnamo sledeče:

Svečanost krševanja vršila se bode dne 18. maja dopoldne ob 11. uri 30 minut pri sv. Roku v tovarni tržaški za izdelavanje brodov.

Goste za I. tribuno prepeljal bode Lloydov parnik „Lucifer“ od molo S. Carlo natančno ob 10. uri in 30 minut.

Dva druga parnika prepeljala bodeta goste za II. tribuno natanko ob 10. uri in to eden od molo III. novega pristanišča, eden pa z molo S. Carlo.

Častnike prepeljal bode že ob $\frac{1}{2}$ 10. drugi parnik.

Popoldne ob 3. je shod gostov na parniku „Custoza“, kjer bode tudi tekmovanje čolnov (regata).

Dne 19. maja je dopoldne ogledavanje Lloydovega arsenala v St. Andreju, popoldne shod „pri lovcu“, kjer od 5. ure do $6\frac{1}{2}$ svira mornarska godba.

Dne 20. maja odpeljejo se gostje od molo S. Carlo točno ob 7. uri zjutraj v Pulj, med potjo manoverira c. kr. vojno brodovje; v Pulji ogledavanje arsenala; ob 6. zvečer je moč odpeljati se z nagličem.

Nov parobrod je dolg $103\frac{7}{8}$ m, širok $14\frac{8}{8}$ m. Glavno orožje na brodu sta dva Krup-ova topova, katerih vsak tehta po 27 ton, jeklena granata po 215 kil, smodnik za vsak strel 100 kil rujavega prismatiškega smodnika.

Top nese najdelj 17 k. m., votlina topova meri $24\frac{1}{2}$ m, dolžina pa 35 kalibrov.

Dalje je na brodu 6 krupovih topov po $15\frac{1}{2}$ m kalibru, 2 topova Uhnerjeva $7\frac{1}{2}$ m kalibra in pa 11 brzostrelnih topov Hotchkoss-ove sisteme in pa zadostno število priprav za odpahanje torpedov. Razsvetljava na brodu je električna.

Stroji, ki brod tirajo imajo moč 6.400 konj, za silo tudi moč 9.800 konj, urnost brodova znaša 17 $\frac{1}{2}$ oziroma 19 mil vsako uro.

Vsega skupaj je na brodu 38 samostalnih parnih strojev z 79 parnimi kotli.

— Državni poslanec dr. Ferjančič zavrnil je minulo sredo v seji državnega zbora tajenje koroškega deželnega predsednika in pa tamošnjega deželnega šolskega nadzornika takole:

„Pri obravnavi proračuna notranjega ministerstva govoril sem o razmerah na Koroškem ter navel več dogodkov, ki so iz aktov dokazani, ali se morejo dokazati. Dokazati sem hotel, da koroški Slovenci ne uživajo po državnih temeljnih postavah zagotovljenih jim pravic, in da bi označil visoke uradnike v deželi, trdil sem, da je deželni predsednik koroški pri neki priliki rekel: „Tam ob Karavankah so Vaše meje; preko teh nimate Vi ‚bindišarji‘ ničesa iskati.“ Na drugi strani sem trdil, da se je izjavil deželni šolski nadzornik koroški: „Bindišarji ali Slovenci na Koroškem nimajo obstanka.“

Ti moji izreki so bili vladi povod, da je o tem prašala dotične uradnike. „Si fecisti, nega“, pravi stara prislovica. Naučni minister je v šolski razpravi izrečno povdarjal, da sta oba gospoda trditve proglasila za neosnovano. Toda stvar se ni prezrla, ravno nasprotno, včerajšnji prvi govornik pri „osrednjem vodstvu“ je zopet prišel na to ter naravnost kazoč na mene rekel, da neprimerno nesramno javno obtožujemo, kar se pa pri natančnejšem preiskovanju pokaže kot čista iznajdba.

Dolžan sem svoji in svojih somišljenikov časti, da dokažem te izreke, katere sem trdil o dotičnih koroških uradnikih. Pooblastile so me k temu priče, ki so na lastna ušesa slišale te izjave ter me prosile, da navedem tukaj ta popravek. In tako Vam povem, da je deželni šolski nadzornik to rekel spomladi 1883. nasproti sedanjemu komendatorju Matevžu Šervicelju, vpričo nadučitelja Tomaža Lesjaka in učitelja Janeza Smetanika v gostilni pri Maier-ju v Škocijan; da je ravno to rekel po leti istega leta v gostilni Lešnjakovi v Velikovci vpričo dveh advokatov dr. Kultererja in dr. Messnerja (Čujte! Čujte! na desnici). Da je to rekel deželni predsednik, priča župnik Franc Bergmann — Franc mu je menim, ime — iz Šent-Jurija, ter me je prosil, naj to javno povem.

Ker se tema izrekoma pripisuje taka važnost, ako ravno ne dokazujeta nič drugega, da tako govore gospodje, kakor mislijo in delajo, prosim vlado, da preišče to stvar, toda ne zopet tako, kakor je to storila, da je namreč prašala samo dotičnika, kajti ta dva bodeta zopet rekla: Ne spominava se več, da bi bila to rekla.

To sem hotel popraviti nasproti izjavam gospoda poslanca dr. Foregerja. (Dobro! Dobro! na desnici.)

— Plemenske bike, belanske (cikaste) pasme prodajala bode kmetijska družba v ponedeljek 20. maja dopoldne ob 10. uri v Kranji, in sicer na dvorišči gostilne gospoda Petra Majerja (mladega), t. j. na dvorišči hiše, ki je zraven velike cerkve, in kjer stanuje davčni urad. Po sklepu glavnega odbora dobodo sedaj vsi biki uže pri nakupu obročke v nos, kar bode močno olajšalo ravnanje z njimi. Na Vittenberškem, koder licencujejo bike enako kakor pri nas žrebce, ne dobi nobeden, ki ima bika, licence, ako nima bik obročka v nosu. S tem upa kmetijska družba preprečiti vedno bolj množično prošnje za prerano prodajo subvencijskih bikov zaradi njih neukretnosti.

— Kreditno društvo kranjske hranilnice ima v četrtek 16. t. m. ob 4. uri popoldne v dvorani hranilnični XIV. redni letni zbor. Na dnevnem redu so: Poročilo odborovo o delovanju v l. 1888, poročilo pregledovalnega odseka o računskem zaključku, volitev štirih odbornikov, ki po pravilih letos izstopijo, volitev pregledovalnega odseka in posamezni nasveti.

— Deželni predsednik gospod baron Winkler vrnil se je minulo soboto jutro z Dunaja, ker ga tukaj čaka toliko obilnejšega posla, ko so deželnozborske volitve pred durmi in je več uradnikov pri c. kr. deželni vladi obolelo.

— Zastop mesta kranjskega odposlal je na Dunaj v roke državnih poslancev novo prošnjo za vzdrževanje, oziroma razširjenje kranjske gimnazije v višjo gimnazijo. Poslanci izročili so pomenljivo novo prošnjo naučnemu ministru.

— Gledališko vprašanje ljubljansko prišlo je nekako na postajo. Obrok do katerega bi bil moral arhitekt Walter izdelati načrte in proračun, je pretekel, pa delo še ni zgotovljeno. Deželni odbor baval se je v zadnji

svoji seji s tem vprašanjem ter je sklenil prav odločne korake.

— Nesreča na parniku. V Gradcu imajo nekaj časa za vožnjo po Muri dva mala parnika, o katerih se je tam že mnogo pisalo. Minulo nedeljo popoldne prepeljava eden parnikov „Stirija“ imenovan, po Muri, na brodu bilo je 21 ljudi, kar odreče stroj, parnik žene narastla Mura po vodi doli brez krmila, razbije se na kozi mostu in ljudje so naenkrat vsi v dereči vodi. Pravijo da se jih je 14 rešilo, 7 oseb pa je vtonilo. Sedaj je vlada hitro prepovedala vožnjo tudi še z drugim parnikom.

— Trijaci ledeniki minuli so v veliki gorkoti brez škode za sadje, vinograd in polje.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V petek večer dognala je zbornica poslancev razpravo o državnem proračunu za tekoče leto. S tem je bila rešena glavna naloga zadnjega dela letošnjega zasedanja in od onega dneva naprej vrše se razprave o manjših, izrekoma obrtnijstvu in pa davkoplačevalcem v olajšavo namenjenih postav. Izrekoma je zakon o varstvu znamk za obrtnijske izdelke vелеvažen za vse stroke obrtnijstva. Dalje je bilo rešiti vprašanje, kako postopati pri posvetovanji novega kazenskega zakona, izrekoma to, ali naj se ta predlog izroči posebnemu, stalno delujočemu odseku. — Stranke zbornice bile so različnega mnenja, večinoma čuli so se glasovi proti stalnemu odseku, pa beseda pravosodnega ministra odločila je za stalni odsek, — dalje je minister iz nekega osebno-stvarnega razloga zagovarjal število 18 členov, toda zbornica izrekla se je za manjše število 15 členov. — Sklepu za sestavo stalnega odseka pritrditi mora tudi gosposka zbornica in potrebuje tak sklep najvišjega potrjenja. Izmed slovenskih poslancev bode člen stalnega kazensko-zakonskega odseka dr. Ferjančič, drugi člen izmed Hohenwartovega kluba bode tirolec, višje sodnije svetovalec Neuner, Lichtensteinov klub pošlje vanj dr. Ebenhoch-a, češki klub odpošlje: višje sodnije svetovalca Hajeka, kateri bo bržčas odseku načelnik, dalje dr. Dostal in dr. Zucker, ki je vseučilišni profesor v tej stroki; — poljski klub baje odpošlje v ta odsek gospode: dr. Madejski, dr. grof Pininski in Mahalski; — deseto mesto pripada po dogovoru enemu izmed malih klubov ali divjakov in govori se, da je za to namenjen dr. Pattai. Ostalih 5 mest pripada levici, izmed katere se kot kandidati imenujejo dr. Herbst, dr. Kopp in Tomaščuk.

Izmed davkovskih predmetov pa sedaj ne pride ničesar na vrsto in to ne olajšava glede hišnega davka in ne ona zarad pristojbin. Zakrivili so to oni gospodje, ki si hočejo pri volilcih pridobiti posebnih zaslug s tem, da zahtevajo tolike polajšave, kakoršnih

finančni minister sedaj še nikakor ne privoli in privoliti ne more, ako noče zopet gospodariti s primanjkljem in pa z najemanjem dolgov.

Takih gospodov pa je zelo veliko na levici, ki nočejo, da bi sedanja večina sklenila kaj polajšav za davkoplačevalce, — pa so taki kratkovidneži tudi na desnici, katerim pogled ne presega dolžine nosa.

Volitve v delegacije vrše se danes večer in je za delegata Kranjske odločen grof Hohenwart, za namestnika pa Šuklje.

V gosposki zbornici prišel je včeraj na dnevni red v prvo branje nov šolski zakon. Razgovor po pravilnem redu gosposke zbornice pri prvem branji ni dopuščen, zato se je ta vladni predlog le tihoma oddal za to odločenemu odseku.

Poročilo o državnem proračunu pride v gosposki zbornici, kakor se čuje tudi še ta teden na razgovor in bo gotovo sprejet nespremenjen po sklepih zbornice poslancev.

Vse to kaže, da bode zborovanje državnega zbora pretrgano v malo dneh.

Zbornica poslancev imela bode, kakor se sploh sodi svojo zadnjo sejo jutri v četrtek.

Veliko vriša napravlja tukaj beg kneza Sulkovskega iz blaznice. Knez bogat, je tako neizmerno trosil denar, da se mu je že zavolj tega odrekaval zdrav razum, lahkoživstvo je vrh tega še bolj oslabilo njegovo telo in duševno zmožnost, tako da mu je pristojno oblastvo odvzelo pravico prostega razpolaganja, mu postavilo varuha ter ga spravilo v zavod za umobolne.

Osebam, pri katerih je knez potratil mnogo denarja, bilo je žal po prejšnjih lepih časih, ter so ga tihoma in skrivej odpeljale iz bolnice. Soproga knezova obljubila je 500 gld. darila onemu, ki pove, kje imajo kneza skritega. Policija našla je nekaj sledu, toda beguna samega še nima v rokah.

O novih šolskih zakonih, katere je predložil minister Gautsch državnemu zboru je obsodba zelo soglasna in za sedaj je le toliko gotovo, da pred jesenom ne pride ne ena ne druga v razpravo. Nekateri krogi sodijo, da sploh ne pridejo v razpravo, temveč, da minister Gautsch po tolikih dokazih izredne svoje spretnosti, nezadovoljne storiti vse ljudske zastopnike, zapusti ministerstvo in napravi prostor boljšemu nasledniku. Slovenci gotovo ne bomo pretakali solz, ako se to vresniči.

Nemška. — Železno roko nemškega kanclerja Bismarka, zadel je težak udarec, on, ki se toliko bavi s socijalnimi vprašanji, on ki hoče nemško obrtnost in pridelovanje postaviti na tla neodvisnosti nasproti unanjam državam, moral je doživeti te dni, da se pokaže silno odvisnega od lastnih nemških podzemeljskih delavcev v porenskih premogokopih. Blizo 100.000 delavcev v premogokopih odpovedalo je delo zahtevajoč boljše plačo in skrajšanje časa za delo. Kakor povsod, ni se tudi tukaj dopustilo, da bi sploh kedo smel na delo,